

Migréna a hormonální antikoncepce

MUDr. Ingrid Niedermayerová

Neurologie Brno, s. r. o., a II. neurologická klinika LF a FN Brno

Užívání hormonální antikoncepce (HAK) v posledních desetiletích narůstá. U žen s migrénou může užívání HAK významně pozitivně, ale i negativně ovlivnit průběh onemocnění. U žen s cévními riziky může vést užívání nevhodné HAK k vyšší pravděpodobnosti rozvoje ischemické cévní mozkové příhody (iCMP). U migrény bez aury je možno nasadit jak kombinovanou, tak čistě gestagenní HAK, u záchvatů s aurou pouze čistě gestagenní typ. U menstruační migrény lze za účelem snížení záchvatů vázaných na menses podat kombinovanou orální antikoncepci (COC) v rozšířeném cyklu, resp. kontinuálně, nebo nasadit čistě gestagenní HAK. U žen s rizikem iCMP a po proběhlé iCMP je COC kontraindikována. U žen s rizikovými faktory pro CMP, u nichž CMP neproběhla, je možno podat čistě gestagenní HAK, po proběhlé iCMP je tento typ relativně kontraindikován.

Klíčová slova: migréna, hormonální antikoncepce, ischemická cévní mozková příhoda.

Migraine and hormonal contraception

The use of hormonal contraception (HC) has been increasing in recent decades. In women with migraine, the use of HC can significantly positively as well as negatively affect the course of the disease. In women with vascular risks, the use of inappropriate HC can make them more likely to develop ischaemic stroke. In migraine without aura, it is possible to prescribe both combined and gestagen-only HC; in migraine with aura, it is the gestagen-only type only. In menstrual migraine, in order to reduce menstruation-related migraine attacks, extended-cycle or continuous-cycle combined oral contraceptives (COCs), or gestagen-only HC can be administered. COCs are contraindicated in women with a risk of ischaemic stroke and in those with a history of ischaemic stroke. In women with risk factors of ischaemic stroke, but with no history of ischaemic stroke, it is possible to administer gestagen-only HC, with this type being relatively contraindicated after having ischaemic stroke.

Key words: migraine, hormonal contraception, ischaemic stroke.

Úvod

Vynález antikoncepční pilulky se považuje za jeden z největších vynálezů 20. století. Nejdříve s touto myšlenkou přišel pravděpodobně ve dvacátých letech 20. století Ludwig Haberlandt. První kombinovanou antikoncepční pilulku vyvinuli Pincus a Chang z Worcester Foundation for Experimental Biology mezi roky 1951 a 1956, kdy zahájili klinické zkoušky na Portoriku, a roku 1960 byl na trh uveden první přípravek kombinované hormonální antikoncepce Enovid s obsahem 150 µg mestranolu a 9,58 mg noretynodrelu (Fait, 2008; Křepelka, 2013).

V průběhu následujících desetiletí probíhal vývoj hormonální antikoncepce (HAK) další pokrok. Preparáty se postupně stávaly bezpečnějšími a od devadesátých let 20. století se i u nás staly široce dostupnými kvalitní antikoncepční přípravky. Podíl žen v reprodukčním věku, užívajících HAK na předpis, se mezi roky 1990 a 2001 zvýšil ze 17 na 39 % (Fait, 2008) a v současnosti dosahuje až 50 % žen fertálního věku (European Contraception Policy Atlas, 2020). Protože HAK poskytuje ženám nejen výhody, ale současně přináší i určitá rizika, je nutno se v anamnéze na užívání HAK cíleně ptát, neboť některé ženy HAK za lék nepovažují. U neurologických pacientek

může užívání HAK významně pozitivně ale i negativně ovlivnit průběh a výskyt některých záchvatových onemocnění, ke kterým patří migréna, ale i katameniální epilepsie. U žen s cévními riziky může vést užívání nevhodné HAK k vyšší pravděpodobnosti rozvoje iCMP.

Ženské pohlavní hormony a centrální nervový systém – patofyziologie

Ženské pohlavní hormony (estrogen a progesteron) mají výrazný vliv na centrální nervový systém (CNS) a tedy i na percepce bolesti, náladu nebo na záchvatovou pohotovost. Tyto účinky ovariálních hormonů jsou zprostřed-

MUDr. Ingrid Niedermayerová
Neurologie Brno, s. r. o., a II. neurologická klinika LF a FN Brno
ingrid.niedermayerova@gmail.com

Cit. zkr: *Neurol. praxi.* 2023;24(2):116-120

Článek přijat redakcí: 12. 10. 2022

Článek přijat k publikaci: 10. 1. 2023